

Veilig werken op locaties:

Voorschriften en procedures voor
contractors Groen

Versie juli 2025

HOOGHEEMRAADSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Gedragsregels	4
3. Toegang tot en beveiliging op terrein	5
4. Alleen werken op locaties Groen	5
4.1 Procedure 'alleen werken' op locaties	5
5. Risico's en voorschriften.....	6
5.1 Besloten ruimten en bijzondere ruimten	6
5.2 Biologische agentia.....	7
5.3 Werken op hoogte.....	8
5.4 Werken met gevaarlijke stoffen.....	9
5.5 Werken aan en in nabijheid van elektrische installatie	9
5.6 Automatisch startende installatie	10
5.7 Werken langs en boven water	11
5.8 Werkvergunning	11
Bijlage 1: Instellingen persoonlijke gasdetectie	12
Bijlage 2: Wijzigingenregister ten opzichte van vorige versie	13

1. Inleiding

Dit document is bedoeld om contractors voor te lichten over de locatiespecifieke risico's en de veiligheids- en gedragsregels die bij Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (hierna HDSR te noemen) gelden.

Deze voorschriften en procedures zijn een aanvulling op de bestaande wet- en regelgeving en, indien van toepassing, het V&G-plan. De contractor wordt geacht op de hoogte te zijn van de in dit document opgenomen specifieke procedures en de van toepassing zijnde wet- en regelgeving, in het bijzonder; de Arbeidsomstandighedenwet, het Arbeidsomstandighedenbesluit, en de voor Waterschappen relevante arbocatalogi.

De contractor dient de voorschriften en procedures te volgen en zorgt ervoor dat zijn eigen personeel aantoonbaar geïnformeerd is over de inhoud van dit document.

Wanneer de contractor (derden) zich niet houden aan geldende afspraken of regels dan kan HDSR het werk stilleggen en de toegang tot de locaties ontzeggen.

Bij vragen over de inhoud van dit document kan contact opgenomen worden met HDSR via KAM@hdsr.nl.

**De arbocatalogi zijn te vinden via de website van het A&O fonds Waterschappen (aenowaterschappen.nl).*

2. Gedragsregels

De volgende gedragsregels zijn van toepassing bij HDSR:

- Meld je bij de opdrachtgever/locatieverantwoordelijke alvorens werkzaamheden te verrichten.
- Meld je af bij de opdrachtgever/locatieverantwoordelijke na beëindiging van de werkzaamheden.
- Zorg dat je op de hoogte bent van de risico's van de installaties en omgeving en raadpleeg hiervoor de opdrachtgever/locatieverantwoordelijke.
- Meld onveilige situaties en (bijna)-ongevallen onmiddellijk bij de opdrachtgever/locatieverantwoordelijke.
- Houd je werkplek en -omgeving opgeruimd en vrij van obstakels, zodat paden, doorgangen of vluchtwegen niet worden geblokkeerd en struikelgevaar wordt voorkomen.
- Verricht geen werkzaamheden die niet tot je opdracht behoren.
- Werk veilig of werk niet.
- Eet, drink en rook (i.v.m. brand-, explosiegevaar en hygiëne) alleen op de plaatsen waar dat is toegestaan.
- Gebruik persoonlijke bescherming specifiek voor de uit te voeren werkzaamheden. Op de locaties van HDSR is in ieder geval het dragen van veiligheidsschoenen verplicht (met uitzondering van het bedrijfsgebouw).
- Waarschuw bij een calamiteit de opdrachtgever/locatieverantwoordelijke en volg de eventuele orders op.
- Voer specifieke werkzaamheden alleen uit als een werkvergunning door de opdrachtgever is afgegeven en werk volgens de afspraken van deze werkvergunning (zie hoofdstuk 5).
- Neem de specifieke instructies en risico's zoals bij HDSR gelden in acht.
- Neem voor de start van de werkzaamheden kennis van de afspraken met betrekking tot de BHV-organisatie van de locatie.

3. Toegang tot en beveiliging op terrein

Op afgesloten terreinen van HDSR, bijvoorbeeld de rioolwaterzuiveringen (RWZI), rioolgemalen (RGM) of gemalen, geldt in ieder geval:

- de wegenverkeerswetgeving; deze is van toepassing;
- de maximale snelheid is 15 km/h.

En de volgende regels met betrekking tot het afsluiten van objecten:

- inspectieluiken zijn altijd voorzien van een veiligheidsrooster;
- op afgesloten terreinen (hiervan is sprake als dat omgeven wordt door een hek met een hoogte van meer dan 2 meter) zijn de inspectieluiken afgesloten met een hangslot **of** met knevels;
- op niet afgesloten terreinen zijn de inspectieluiken afgesloten met een hangslot **en** met knevels;
- overige luiken moeten vastliggen met een slot of een knevel.

De contractor moet, na het beëindigen van zijn werkzaamheden, ervoor zorgdragen dat aan deze regels wordt voldaan. Daarnaast dient bij onderbrekingen (ongeacht de tijdsduur) het gevaar op vallen of andere risico's te worden voorkomen.

4. Alleen werken op locaties Groen

Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt door de contractor in overleg met de locatiebeheerder bepaald welke aanwezigheid van HDSR/contractor wordt verlangd. Daarnaast wordt bepaald met hoeveel personen de werkzaamheden moeten worden verricht. De locatiebeheerder is hierin leidend.

4.1 Procedure 'alleen werken' op locaties

1. Altijd aanmelden en afmelden (zie hoofdstuk 1).
2. Aanwezigheid HDSR moet altijd bij:
 - excursies;
 - vrijgave metingen.
3. Zonder aanwezigheid van HDSR, maar niet alleen werken, indien:
 - werkvergunning verplicht is (zie hoofdstuk 5.8);
 - werkzaamheden zoals vermeld in de Arbocatalogus voor waterschappen, deel 7; Alleen werken.
 - bij werkzaamheden nabij water waarbij de kans aanwezig is dat je erin kan vallen en waar je niet op eigen kracht uit kan komen en/of bewusteloos kan raken.
4. Bij overige werkzaamheden moet de contractor aantoonbaar maken hoe alleen werken beheerst wordt (met zijn tweeën werken, man downstysteem, telefonisch aan-/afmelden, etc.).

5. Risico's en voorschriften

5.1 Besloten ruimten en bijzondere ruimten

Bij kunstwerken zijn besloten ruimten aanwezig. Onder een besloten ruimte wordt vanuit Arbocatalogus voor waterschappen, deel 2; Besloten ruimten verstaan:

“Een gesloten of deels open omgeving met een al dan niet vernauwde toegang, die niet ontworpen is voor verblijf van personen, waar een gevaarlijke atmosfeer aanwezig kan zijn.”

Onder een bijzondere ruimte wordt verstaan: “Een gesloten of deels open omgeving met een al dan niet vernauwde toegang, die niet ontworpen is voor het verblijf van personen, waar mogelijke risico's voor de veiligheid en gezondheid aanwezig zijn.”

Afhankelijk van het soort besloten of bijzondere ruimte en de werkzaamheden die plaatsvinden, zijn mogelijk de volgende gevaren aanwezig:

- verstikking, bedwelming, vergiftiging;
- brand en explosie;
- gegrepen worden door niet afgeschermden delen;
- elektrocutie;
- valgevaar.

Beheersmaatregelen

- Zorg voordat je begint met werken dat je weet of je in een besloten of bijzondere ruimte komt te werken. De locatieverantwoordelijke kent de besloten/bijzondere ruimten.
- Alvorens een besloten ruimte betreden mag worden, moet deze vrijgegeven worden. Daarvoor moeten de noodzakelijke metingen door een meetbevoegde van HDSR worden uitgevoerd en een werkvergunning door HDSR uitgegeven worden (zie hoofdstuk 5).
- Bij het werken in een besloten ruimte moet tijdens de werkzaamheden continue gasmetingen worden uitgevoerd. De contractor dient zelf te zorgen voor een gecertificeerde meetbevoegde en meetapparatuur.
- Bij het werken in besloten ruimten dient persoonlijke gasdetectie te worden gebruikt met ten minste signalering voor H₂S, methaangas en zuurstof. Bij het werken in een bijzondere ruimte dient gasdetectie te worden gebruikt met ten minste zuurstof. De contractor dient de gasdetectie zelf te verzorgen.
- Als de gasmeter een alarm afgeeft direct naar een veilige omgeving begeven.
- De instellingen van de persoonlijke gasdetectie staan aangegeven in bijlage 1.
- Bij het werken in besloten of bijzondere ruimten dient een mangatwacht/buitenwacht/toezichthouder aanwezig te zijn. De contractor dient hier zelf voor te zorgen. Dit mag dezelfde persoon zijn als de meetbevoegde.
- De contractor zorgt dat in geval van nood redding plaats kan vinden en hiervoor de juiste middelen aanwezig zijn.
- Overige beheersmaatregelen worden in de werkvergunning in overleg tussen HDSR en de contractor vastgelegd. De contractor zorgt in de regel zelf voor de benodigde beheersmaatregelen.

Zie ook de Arbocatalogus voor waterschappen, deel 2; Besloten ruimten.

5.2 Biologische agentia

Bij werkzaamheden met of nabij oppervlaktewater en in het groen is de kans op besmetting met ziekteverwekkende micro-organismen groter dan in vele andere werksituaties. Te denken valt aan uitwerpselen van dieren (in oppervlaktewater en/of grond), diverse planten (bereklaauw), kadavers, de eikenprocessierups of teken (ziekte van Lyme).

Beheersmaatregelen

Beoordeel voor de werkzaamheden het risico op blootstelling aan biologische agentia en bepaal aan de hand daarvan de juiste beheersmaatregelen. Blootstelling kan plaatsvinden door inademing van aërosolen, door huidcontact en via de mond. Onderstaande beheersmaatregelen zijn gericht op het voorkomen van blootstelling aan biologische agentia.

- Draag bij direct contact met besmet materiaal (oppervlaktewater, bagger, kadavers, teken, diverse planten, grond etc.) waterdichte handschoenen, een broek met lange pijpen, overhemd of shirt met lange mouwen (of lange handschoenen) en veiligheidsschoenen.
- Probeer zoveel mogelijk te voorkomen dat aërosolen (bij bijvoorbeeld spuitwerkzaamheden met hoge druk) ontstaan en dat je deze aërosolen inademt. Ontstaat er toch blootstelling aan aërosolen, draag dan waterdichte kleding, laarzen, waterdichte handschoenen, minimaal een mondkapje (FFP3) en een gelaatsscherm.
- Gebruik voor het schoonspuiten van installatie onderdelen die mogelijk besmet zijn met biologische agentia zo min mogelijk hoge druk.
- Spuit pompen schoon vóór reparatie, draag hierbij de hierboven genoemde PBM's.
- Berg persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) netjes op. Vernieuw de PBM's regelmatig (handschoenen moeten bijvoorbeeld van binnen schoon zijn).
- Zorg voor goede persoonlijke hygiëne:
 - draag géén sieraden, zoals horloges, ringen e.d. tijdens de werkzaamheden;
 - dek wondjes af;
 - raak nooit dode dieren met blote handen aan;
 - was je handen altijd na contact met oppervlaktewater, grond en/of (dode) dieren en zeker voordat je gaat eten of drinken.
 - gebruik alleen papieren wegwerphanddoeken;
 - eet en drink alleen maar in schone ruimtes, dus niet op de werkplek;
 - neem alleen met schone kleding plaats in de kantines;
 - Het is aan te bevelen de werkkleding op locatie te houden en deze niet mee naar huis te nemen;
- Wanneer regelmatig werkzaamheden in het groen en/of met of nabij oppervlaktewater worden uitgevoerd, is het aan te bevelen medewerkers in te enten tegen tetanus.
- Zwangere vrouwen en mensen met geringe weerstand dienen zich niet bloot te stellen aan infectierisico's en moeten – alvorens werkzaamheden uit te voeren waarbij het risico op contact met biologische agentia aanwezig is – contact opnemen met de bedrijfsarts.
- Bij werkzaamheden van jongeren (jonger dan 18 jaar) moet de contractor specifiek aandacht voor biologische agentia hebben in de risico inventarisatie en evaluatie van het uit te voeren werk.
- Voorkom tekenbeten door gesloten kleding te dragen, de onbedekte huid regelmatig in te smeren met een 30-50% DEET houdende insectenmiddel en jezelf na elke werkdag te controleren op teken/tekenbeten. Verwijder een teek zo snel mogelijk en ga bij klachten naar de huisarts.
- Voor het opruimen en/of afvoeren van kadavers is ons kadaverprotocol van toepassing.

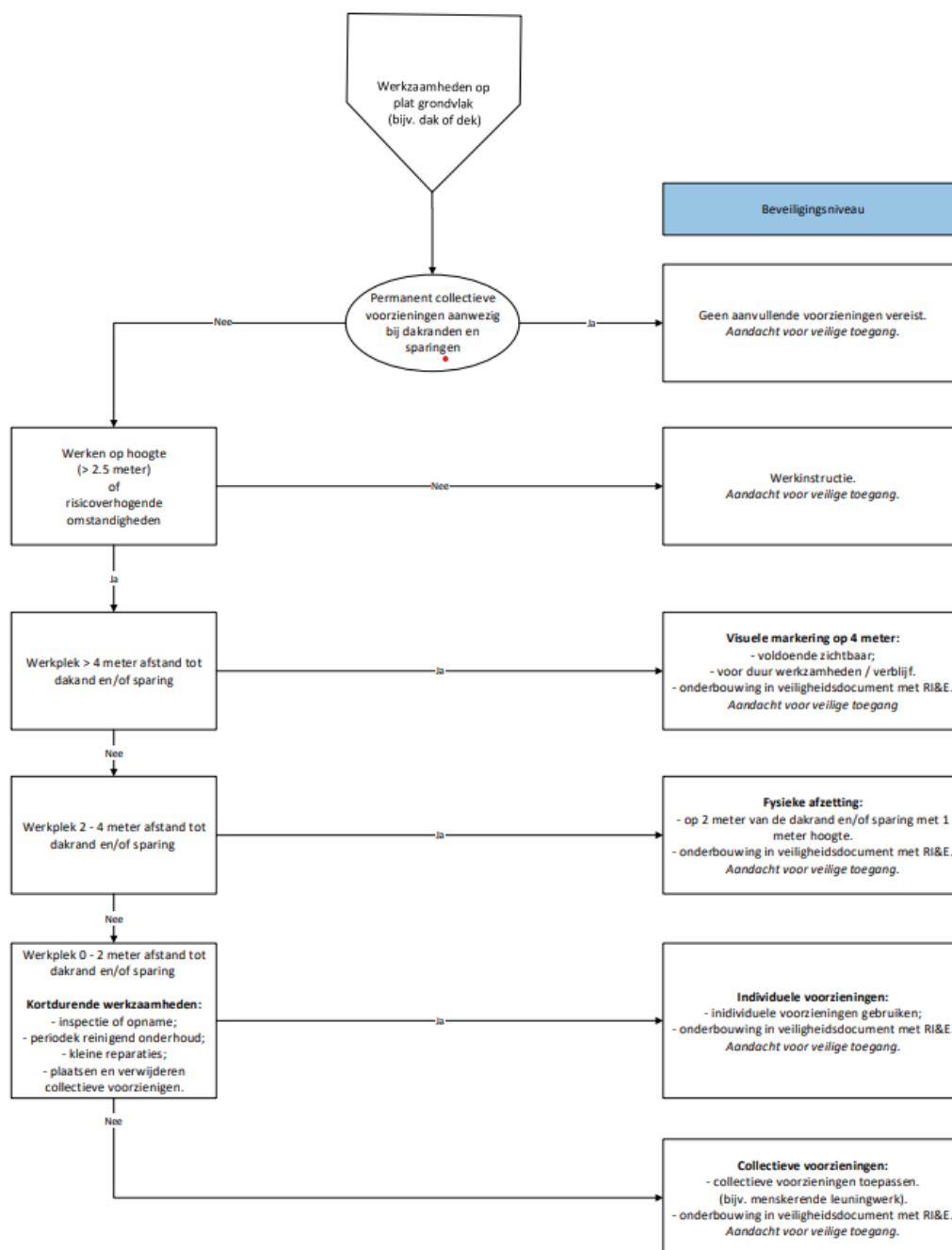
Zie ook de Arbocatalogus voor waterschappen, deel 5: Biologische agentia.

5.3 Werken op hoogte

Van werken op hoogte is sprake bij een hoogteverschil van 2,5 meter of meer of bij met risicoverhogende omstandigheden vanuit de omgeving.

Beheersmaatregelen

- Voordat op hoogte gewerkt wordt, moet een werkvergunning door HDSR uitgeschreven worden.
- Werkzaamheden op hoogte mogen alleen worden uitgevoerd vanaf een veilige steiger, stelling, bordes of werkvloer. Ladders mogen in principe alleen gebruikt worden voor de toegang tot de werkplek of inspectiewerkzaamheden.
- Voor activiteiten op hoogte (schuin of lastig te bereiken grondvlak) verwacht HDSR een specifiek werkplan met RI&E.
- Voor activiteiten op hoogte (plat grondvlak) hanteert HDSR de volgende uitgangspunten in de vorm van zoneringen met onderbouwing in de werkvergunning:

Zie, onder andere voor gebruik van valbeveiligingsuitrusting of -systemen, ook de Arbocatalogus van de waterschappen, deel 3: struikelen, uitglijden en vallen.

5.4 Werken met gevaarlijke stoffen

Bij alle werkzaamheden met gevaarlijke stoffen moeten de voorschriften worden gevolgd zoals aangegeven op de veiligheidsinformatiebladen. Van alle gevaarlijke stoffen zijn werkplekinstructiekaarten (WIK) of veiligheidsinformatiebladen (VIB) aanwezig waarop informatie is te vinden over het risico van de stof en de maatregelen die je moet nemen om veilig te werken. Zorg ervoor dat je de risico's van de stof kent en de juiste maatregelen neemt alvorens met de betreffende stof te werken.

Indien gevaarlijke stoffen worden gemorst moet de contractor direct maatregelen treffen om vervuiling van de bodem en gezondheidsrisico's te voorkomen. Tevens moet de contractor het incident direct melden aan de opdrachtgever.

5.5 Werken aan en in nabijheid van elektrische installatie

Aanwijzing

Medewerkers van aannemers die werkzaamheden verrichten (op basis van raamcontract/project) op werken van HDSR aan elektrische installaties, zijn op basis van hun opleiding en ervaring, schriftelijk aangewezen door de werkgever tot VP (vakbekwaam persoon).

Deze aanwijzing dient vooraf aan het werken ter goedkeuring bij HDSR te worden ingediend. Op basis hiervan zal voor de start van de werkzaamheden, door de installatieverantwoordelijke van HDSR, namens HDSR een 'aanwijzing derden' worden uitgegeven. Verder past HDSR sleutelbeheer toe. Het sleutelbeheer moet ervoor zorgen dat enkel personen die een aanwijzing hebben toegang krijgen tot plaatsen waar elektrische gevarenbronnen zijn.

Procedures en uitgangspunten

Binnen HDSR worden alle werkzaamheden aan en in nabijheid van elektrische installaties spanningsloos uitgevoerd. Binnen HDSR worden de volgende werkprocedures gehanteerd.

Spanningsloos werken

Werkzaamheden aan een elektrische installatie die zonder spanning of lading is en die worden uitgevoerd nadat alle maatregelen ter voorkoming van elektrisch gevaar zijn genomen. Zie hiervoor het stappenplan.

Werken in de nabijheid van spanningvoerende delen

Voor het "werken in de nabijheid van spanningvoerende delen" moet eerst op deskundige wijze worden beoordeeld of er kans bestaat op aanrakingsgevaar of op kortsluiting. Indien beide risico's (voldoende afscherming) afwezig zijn, kunnen de werkzaamheden worden uitgevoerd. De uitvoerende werknemer moet persoonlijke beschermingsmiddelen tegen aanraking toepassen. Bij HDSR geldt dat nooit onder spanning mag worden gewerkt!

Metten aan elektrische installatie

Metingen aan de elektrische installatie wordt meestal aan een spanningvoerende installatie gedaan. Dit mag alleen worden uitgevoerd door een deskundig persoon (met een aanwijzing).

Werken bij veilige lage spanning

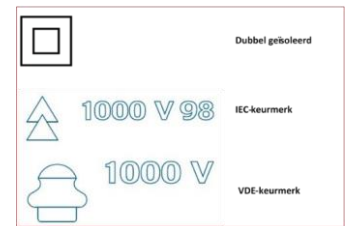
Bij het werken onder lage spanning, is er geen gevaar voor een te hoge stroom door het lichaam als de spanning laag genoeg is. In een droge omgeving wordt 50 Volt wisselspanning en 120 Volt gelijkspanning (zonder rimpel) als veilig beschouwd. Echter in vochtige omstandigheden is de

kans groot dat zelfs bij een lage “veilige” spanning de stroom door het lichaam te groot wordt bij aanraking met actieve delen. Daarom mag in vochtige omstandigheden onder geen enkele voorwaarde onder spanning gewerkt worden.

PBM's aanrakingsgevaar

Persoonlijke beschermingsmiddelen voor aanrakingsgevaar zijn herkenbaar aan de aanduidingen. Je kan ze herkennen aan het dubbel geïsoleerd teken en het 1000V keurmerk.

PBM's dienen te allen tijde gebruikt te worden als aanvullende maatregelen ter bescherming tegen (in)directe aanraking van spanningvoerende delen.

Stappenplan spanningsloos werken aan elektrische installatie

1. Scheiden: volledig scheiden (het uitschakelen van de spanning op een dusdanige wijze, dat een betrouwbare en veilige galvanische scheiding ontstaat).
2. Vergrendelen: beveiligen tegen weder inschakelen (waarborgen dat het deel waaraan wordt gewerkt, spanningsloos blijft gedurende het werk). Deze vergrendelingen dienen hiervoor ontworpen te zijn (LOTOTO materiaal en dus bijv. geen tyraps).
3. Controleren: controleren van de spanningsloze toestand (door meting controleren of daadwerkelijk sprake is van een spanningsloze situatie).
4. Kortsluiten, aarden: aarden (handeling die alleen in uitzonderlijke gevallen(bijvoorbeeld bij inductie van hoogspanningsleidingen) nodig is).
5. Afbakenen afscheiden: afschermen van spanningvoerende delen (delen die nog spanning voeren en dus een risico opleveren, worden onttrokken aan het werkgebied) en het gebruik van de PBM's.

5.6 Automatisch startende installatie

Op diverse locaties van HDSR (rioolwaterzuiveringen, rioolgemalen, gemalen) zijn automatisch startende installaties aanwezig. Deze zijn aangegeven met een waarschuwingsbord (voorbeeld zie foto).

Beheersmaatregel

Als je aan of nabij een automatisch startende installatie moet werken, neem dan vooraf contact op met de opdrachtgever/ locatieverantwoordelijke om te borgen dat de installatie niet automatisch opstart tijdens de werkzaamheden.

Let op: krooshekreinigers zijn ook automatisch startende installaties. Bij werkzaamheden nabij een krooshekreiniger op het water moet geborgd zijn dat deze installatie niet automatisch opstart.

5.7 Werken langs en boven water

Bij het werken langs of boven (vanaf brug/steiger etc.) het water bestaat het risico op uitglijden (o.a. schuine taluds), struikelen, vallen (o.a. stuwten en sluiscomplexen) en te water raken.

Bij werkzaamheden nabij water waarbij de kans aanwezig is dat je erin kan vallen en waar je niet op eigen kracht uit kan komen en/of bewusteloos kan raken (bijvoorbeeld stroming, kades, steigers, beluchting, obstakels in het water) moet een reddingsvest gedragen worden.

Zie ook de Arbocatalogus van de waterschappen, deel 3: struikelen, uitglijden en vallen en Arbocatalogus van de waterschappen, deel 7: alleen werken.

5.8 Werkvergunning

De werkvergunning heeft als doel om in overleg tussen de contractor en HDSR afspraken en voorwaarden vast te leggen voor het veilig uitvoeren van (ondergenoemde) werkzaamheden. De werkvergunning ontslaat de contractor niet van zijn eigen verantwoordelijkheid om risico's van werkzaamheden te inventariseren, evalueren en beheersen conform artikel 5 van de Arbeidsomstandighedenwet.

In de volgende gevallen mogen werkzaamheden pas worden uitgevoerd nadat een werkvergunning is uitgeschreven door HDSR:

- Besloten ruimten
- Werken op hoogte
- Graafwerkzaamheden
- Duikwerkzaamheden
- Elektrische werkzaamheden*

**alleen voor werknemers van aannemers die niet werken in een project of met een (raam)contract en die derhalve niet door de installatieverantwoordelijke van HDSR aangewezen zijn als VP of VOP.*

Bijlage 1: Instellingen persoonlijke gasdetectie

Gas	Omschrijving	Waarde
Zwavelwaterstof (H ₂ S)	Alarmwaarde 1	1,6 ppm
	Alarmwaarde 2	3,0 ppm
	8-uurs gemiddelde	1,6 ppm
	15-min. gemiddelde	3,0 ppm
Methaangas (CH ₄)	Alarmwaarde 1	10% LEL
	Alarmwaarde 2	20% LEL
Zuurstof (O ₂)	Ondergrens	19,5%
	Bovengrens	21,5%

Bijlage 2: Wijzigingenregister ten opzichte van vorige versie

Wijziging	Datum
H1: gedragsregels; redactionele wijzigingen. H3.1: maatregelen; redactionele wijzigingen. H3.3: maatregelen: aanvulling definitie. H3.5: hoofdstuk opnieuw opgesteld.	27 juli 2018
H3.1: waarden meters. Bijzondere ruimten toegevoegd.	6 december 2018
H 2, 3, 4, 5.2, 5.3, 5.6, 5.8, 5.9 en 5.10 redactionele wijzigingen. H4.1: Alleen werken op locaties Groen en H5.5: werken op hoogte is toegevoegd aan het document.	17 december 2024
Versiedatum toegevoegd	23 juli 2025

HOOGHEEMRAADSCHAP
**DE STICHTSE
RIJNLANDEN**

www.f...